

A large, stylized graphic of the year '2004' is positioned vertically on the right side of the page. The numbers are rendered in a blue, sans-serif font. A thin white vertical line runs through the center of the '0's, extending from the top of the page to the bottom of the graphic area. The background is split horizontally: the top half is green with a wavy, water-like pattern, and the bottom half is a solid blue.

Nøgleindikatorer 2004

Danmarks nationale strategi for bæredygtig udvikling
Fælles fremtid – Udvikling i balance

Regeringen, april 2005

Nøgleindikatorer 2004

Danmarks nationale strategi for bæredygtig udvikling
Fælles fremtid – Udvikling i balance

Regeringen, april 2005

ISBN: 87-7614-451-8

Oplag: 2000

Layout: Lars Møller Nielsen, Studio8

Tryk: Schultz Grafisk

Trykt på 100% genbrugspapir

Må citeres med kildeangivelse

Kan fås i:

Miljøministeriet

Frontlinien

Rentemestervej 8

2400 København NV

Tlf. 70 12 02 11

Frontlinien@frontlinien.dk

Publikationen kan hentes på Miljøstyrelsens hjemmeside:
www.mst.dk

541

202

Indikatorer som pejlemærke

Dette er den tredje udgave af Danmarks indikatorer for bæredygtig udvikling. Indikatorerne for 2004 viser, at Danmark på en række områder er på ret kurs i arbejdet for en mere bæredygtig udvikling. F.eks. er der sket en afkobling mellem den øgede økonomiske vækst og energiforbruget, og antallet af miljømærkede produkter stiger. På andre felter giver udviklingen os fortsat udfordringer. Der er f.eks. stadig brug for at reducere udslippet af drivhusgasser fra transport- og erhvervssektoren, og arbejdet med klassificering af kemikalier skal fortsat intensiveres.

Årlig opdatering skal holde fokus

Indikatorerne blev udarbejdet første gang op til Verdens-topmødet om bæredygtig udvikling i Johannesburg i 2002. Indikatorerne er valgt, så de afspejler mål og indsatser i Danmarks nationale strategi for bæredygtig udvikling, "Fælles fremtid – udvikling i balance". Den årlige opdatering af indikatorerne er et vigtigt element i den løbende afrapportering og viser, hvordan det går med udvikling og resultater i forhold til strategiens overordnede mål og principper. Resultaterne bruges til løbende at justere mål og indsatser i arbejdet for en bæredygtig udvikling.

Indikatorsæt med to dele

I denne publikation præsenteres et overordnet sæt nøgleindikatorer, som beskriver udvikling og resultater i forhold til strategiens otte overordnede mål og principper. Dette sæt består i år af 13 indikatorer.

Samtidig findes der et detaljeret indikatorsæt med 88 indikatorer, som for hvert indsatsområde beskriver udvikling og resultater i forhold til nogle af strategiens mål og initiativer. De kan findes på www.mst.dk/indikatorer/BU/

Indikatorer bruges internationalt

Indikatorer anvendes og udvikles i stigende omfang som redskab for beslutningstagere og befolkning både i internationale, regionale og lokale fora. Nogle af de vigtigste aktører på det internationale område er: OECD, FN's Kommission for bæredygtig udvikling (CSD) og EU Kommissionen (Eurostat) og Det europæiske Miljøagentur. Andre vigtige aktører i udviklingen af indikatorer for bæredygtig udvikling er: Verdensbanken, World Resources Institute, Worldwatch Institute, Baltic 21, Nordisk Ministerråd og en række NGO'er.

De danske indikatorer er inspireret af det internationale indikatorsæt, så man kan sammenligne med udviklingen i andre lande. Regeringen lægger dog vægt på, at Danmark har sit eget indikatorsæt, som knytter sig til den danske strategi for bæredygtig udvikling.

Hvad er indikatorer for bæredygtig udvikling?

Indikatorer om bæredygtig udvikling indeholder information på en mindre detaljeret måde og ofte i en mere aggregeret form end data og statistik. Kendte eksempler på indikatorer om samfundsudviklingen er:

- Bruttonationalproduktet
- Arbejdsløshedsprocenten

På miljøområdet er en indikator for eksempel behandlingshyppigheden, som kan beskrive pesticiders belastning af miljøet. Indikatorer for bæredygtig udvikling er bredere end de traditionelt anvendte indikatorer. De sætter også fokus på for eksempel:

- Forbrug
- Ressourceaspekter
- Afkobling af sammenhængen mellem vækst og miljøpåvirkning

Udviklingstendenser 2003-2004

Den danske vision om bæredygtig udvikling er baseret på otte mål og principper:

1. Velfærdssamfundet skal udvikles, og der skal ske en afkobling mellem vækst og miljøpåvirkning
2. Der skal være et sikkert og sundt miljø for alle, og vi skal opretholde et højt beskyttelsesniveau
3. Vi skal sikre en høj biologisk mangfoldighed og beskytte økosystemerne
4. Ressourcerne skal udnyttes bedre
5. Vi skal yde en aktiv international indsats
6. Miljøhensyn skal indgå i alle sektorer
7. Markedet skal understøtte bæredygtig udvikling
8. Bæredygtig udvikling er et fælles ansvar, og vi skal måle fremskridt

De 13 nøgleindikatorer i denne publikation er udvalgt, så de tegner et overordnet rids af udvikling og resultater for hvert af de otte mål. Nedenfor er de otte mål og udviklingen i de tilhørende indikatorer beskrevet helt kort.

1. Velfærdssamfundet skal udvikles, og der skal ske en afkobling mellem vækst og miljøpåvirkning

Danmarks økonomiske udvikling er fortsat stabil. Fra 1990 til 2003 steg BNP pr. capita med ca. 24%, hvilket svarer til en gennemsnitlig stigningstakt på ca. 1,7% om året. På en række områder er det lykkedes at afkoble sammenhængen mellem den økonomiske fremgang og ressourceforbrug, f.eks. for udslip af drivhusgasser og forsurende stoffer.

Samfundets "ægte opsparing" (dvs. en økonomisk værdisætning af både de økonomiske, sociale og miljømæssige ressourcer) har været stigende siden 1994 og udgør mellem 4 og 7% af BNP. Man ser dog et fald fra 2002 til 2003 pga. et mindre bidrag fra opsparing i humankapital (skyldes ændret opgørelsesmetode).

Ser man på beskæftigelsen, er den i løbet af de sidste 10 år steget med næsten 200.000 personer. Det er vigtigt at fastholde væksten i beskæftigelsen for at understøtte regeringens vækststrategi, men det kan blive vanskeligt, fordi befolkningsudviklingen isoleret set vil reducere arbejdsstyrken de kommende år. Samlet set går udviklingen den rigtige vej mht. målet om fortsat velfærdsudvikling, uden at det rammer miljøet.

Afkoblingen mellem vækst og miljøbelastning går samlet set den rigtige vej på en række områder.

2. Der skal være et sikkert og sundt miljø for alle, og vi skal opretholde et højt beskyttelsesniveau

Ser vi på danskernes sundhed, lever både mænd og kvinder markant længere end før. Danske mænds middellevetid er

steget fra 70,3 år i 1960 til 74,9 år i 2003, mens kvinderne i 1960 i snit blev 74,1 år mod 79,5 år i 2003.

Et andet aspekt, der belyser forholdet mellem miljø og sundhed, er Danmarks udledning af drivhusgasser. I 2002 lå den samlede udledning på lidt under 1990-niveau, efter at have toppet i 1996. Udledninger fra landbrug, husholdninger og affaldssektorerne er faldet, men transport- og erhvervssektorens udslip er steget.

En anden vigtig brik i arbejdet med at sikre et sundt og sikkert miljø er klassificering af kemikalier. Antallet af klassificerede stoffer er mere end fordoblet siden 1993. Ved udgangen af 2004 var der klassificeret ca. 8.000 stoffer af de i alt 100.000 stoffer på det europæiske marked, hvilket er 1000 mere end sidste år.

Indikatorerne her viser, at der arbejdes på målet om et sikkert og sundt miljø for alle. Men der er stadig store udfordringer f.eks. med at nedsætte udslippet af drivhusgasser fra transport- og erhvervssektoren, som er for stort, og man mangler stadig at få undersøgt en stor del af de mange tusinde kemikalier i vores samfund.

3. Vi skal sikre en høj biologisk mangfoldighed og beskytte økosystemerne

Siden 1950 har skovarealet været støt stigende. Det harmonerer godt med målet om at øge det danske skovareal, så skovlandskaber i fremtiden kommer til at udgøre 20-25% af Danmarks areal. Arealer med oprindelig skov er faldet, mens løvtræarealet efter et fald er stigende igen. Indsatsen for at øge arealet med de åbne naturtyper eng, overdrev og hede

er ikke slået igennem i de seneste opgørelser. Målet om en høj biologisk mangfoldighed og beskyttelse af økosystemerne skal ske ved et langt, sejt træk, der fortsat skal følges.

4. Ressourcerne skal udnyttes bedre

Det danske ressourceforbrug set i forhold til væksten i BNP varierer, når man ser på hhv. energi, drikkevand samt affald. Det går den rigtige vej for alle tre faktorer: Væksten i affaldsmængderne har siden 1999 svaret til væksten i BNP. Drikkevandsforbruget er faldet markant fra 1993 til 2003 med ca. 30%, mens energiforbruget er faldet relativt siden 1996, dog med et mindre opsving fra 2001. Der er sket en relativ afkobling af både energi- og drikkevandsforbrug samt affaldsmængderne og den økonomiske vækst, hvilket indikerer, at vi er på vej til at udnytte vores ressourcer bedre.

5. Vi skal yde en aktiv international indsats

Danmark har fra 1992 til 2003 haft en international bistandsprocent på omkring 1%, og det ligger langt over FN's målsætning om 0,7% af BNI. I 2003 udgjorde den danske miljøbistand til udviklingslandene ca. 0,07% af BNI, og den er steget siden 1998. Hermed lever Danmark op til FN's internationale udviklingsmål og bidrager til målet om at bekæmpe fattigdommen globalt. Målt på disse indikatorer yder Danmark en aktiv international indsats.

6. Miljøhensyn skal indgå i alle sektorer

Trods den økonomiske vækst i samfundet er energiforbruget kun vokset marginalt. Afkoblingen mellem energiforbruget, udslip og den økonomiske vækst skyldes et mærkbart fald i energiintensiteten.

Reduktionen af det relative CO₂ udslip gennem 1990'erne og frem til nu skyldes bl.a. større brug af naturgas og vedvarende energi. Fra 1990 til 2002 er SO₂ udslippet faldet med 86%, og udslippet af NO_x var i 2002 29% lavere end i 1990.

På energiområdet er det lykkedes at integrere miljøhensynet, men på en række områder skal den danske udledning af drivhusgasser fortsat nedbringes, så det gennemsnitlige niveau for udledning i årene 2008-2012 bliver 21% lavere end den årlige udledning i 1990.

7. Markedet skal understøtte bæredygtig udvikling

Antallet af miljømærkede produkter er steget støt fra 1998 til 2004, både når man ser på Svanemærket og Blomsten. Især Blomsten er ved at komme med. I 1999 var der blot to Blomstmærkede produkter, i 2004 er det steget til 210 produkter i handelen.

Stigningen viser, at der er et marked for miljømærkede produkter, som kan være med til at understøtte en bæredygtig udvikling.

8. Bæredygtig udvikling er et fælles ansvar, og vi skal måle fremskridt

Siden 1994 er antallet af virksomheder med de certificerede miljøledelsessystemer EMAS og ISO 14001 steget hvert år. Danmark er samtidig blandt de lande i Europa, der har flest EMAS-registrerede virksomheder i forhold til antal indbyggere.

Den positive udvikling i antal af EMAS-registrerede og ISO 14001 certificerede virksomheder viser, at det er muligt at konkurrere på miljøindsatsen, og at vi ser fremskridt i arbejdet med at gøre bæredygtig udvikling til et fælles ansvar.

2004

Nøgleindikatorer

På de følgende sider omtales årets 13 nøgleindikatorer:

1. Bruttonationalprodukt pr. capita
2. Afkobling illustreret ved miljøpåvirkning fra 4 faktorer (drivhusgasser, næringstoffer til havet, udslip af forsurende stoffer og luftforurening) i forhold til BNP
3. Ægte opsparing
4. Beskæftigelse fordelt på aldersgrupper
5. Middellevetid (fordelt på mænd og kvinder)
6. Bruttoudslip af drivhusgasser fordelt på erhverv, transport, husholdninger, landbrug og affald
7. Antal af kemikalier, der er blevet klassificeret
8. Areal af naturtyper
9. Ressourcestrømme for 3 faktorer (energiforbrug, drikkevandsforbrug, affald) i forhold til BNP
10. Bistandsmidler i % af BNI, total og opdelt på udviklings- og miljøbistand, bistand til de nærliggende lande
11. Energisektorens miljøprofil illustreret ved energiforbrug og udslip i forhold til BNP
12. Antal miljømærkede produkter
13. Antal EMAS registrerede og ISO 14001 certificerede virksomheder

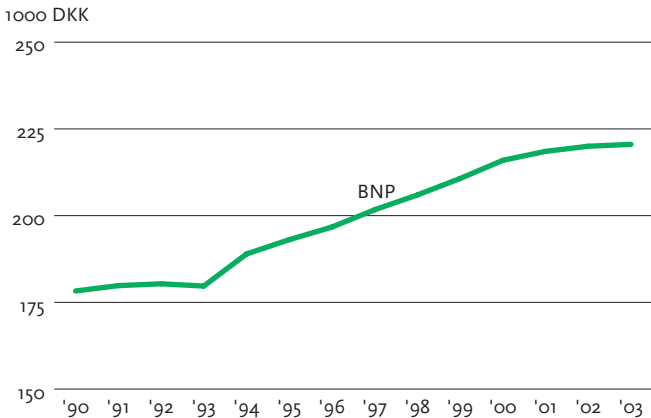
På Miljøstyrelsens hjemmeside

www.mst.dk/indikatorer/BU/

kan du finde et mere detaljeret indikatorsæt med 88 indikatorer for bæredygtig udvikling.

Bruttonationalprodukt pr. capita

Kilde: Danmarks Statistik

Indikatoren belyser Danmarks økonomiske udvikling. Figuren viser bruttonationalproduktet i faste 1995-priser pr. capita i perioden 1990 til 2003. Opgørelsen i faste priser betyder, at udviklingen tager højde for prisændringer, og derved afspejler indikatoren den reelle udvikling i produktionen i Danmark.

Fra 1990 til 1993 lå produktionen pr. capita på omkring 180.000 kr. Fra 1990 til 2003 steg BNP pr. capita med ca. 24%. Det svarer til en gennemsnitlig stigningstakst på ca. 1,7% om året. I 2003 var BNP pr. capita 220.546 kr. pr. person.

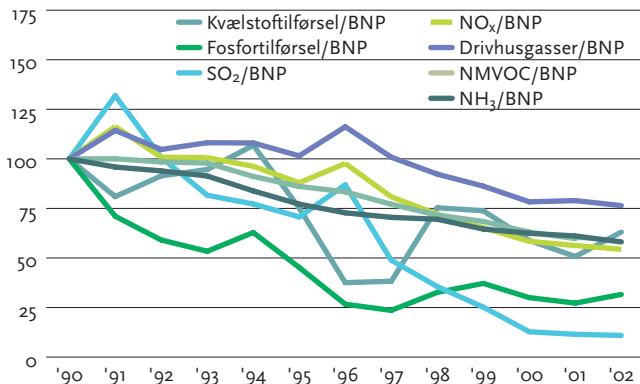
Afkobling mellem vækst og ressourceforbrug

Man forventer, at BNP fortsat vil stige. Derfor er det en central målsætning, at den økonomiske udvikling skal afkobles fra et stigende pres på ressourcerne. På en række områder er det lykkedes at afkoble sammenhængen mellem økonomisk fremgang og øget forurening. Men på andre områder med betydning for sundhed, miljø og natur er der stadig et stykke vej endnu. Stigningen i BNP pr. capita indikerer, at vi har et stigende velstandsniveau. Det forbedrer mulighederne for at sikre en bæredygtig udvikling også fremover. Det kan bl.a. ske i form af øget opsparing og flere investeringer i renere teknologi.

Afkobling illustreret ved miljøpåvirkning fra 4 faktorer (drivhusgasser, næringsstoffer til havet, udslip af forsurende stoffer og luftforurening) i forhold til BNP

Kilde: Danmarks Miljøundersøgelser, Danmarks statistik

Index 1990 = 100

Indikatoren belyser udviklingen i forhold til målet om at afkoble udviklingen mellem vækst og miljøpåvirkning. På figuren ses udviklingen i udslippet af drivhusgasser, tilførslen af næringsstoffer (N og P) til havet, udslip af forsurende stoffer (SO₂ og NH₃) og luftforurening (NO_x og NMVOC) alle i forhold til BNP.

Tegn på afkobling mellem vækst og miljø

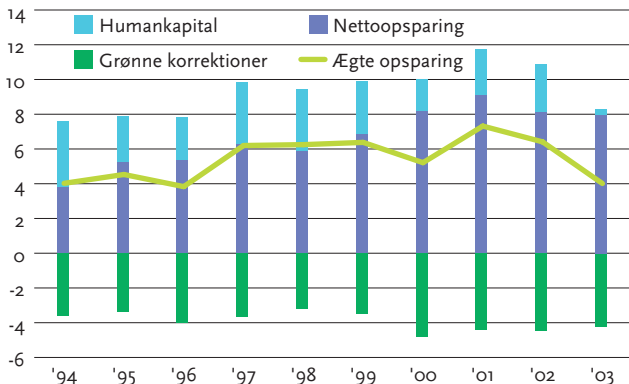
Kvælstof- og fosfortilførslen er faldet siden 1990. Dog har en stærkt øget vandafstrømning fra 1997-1999 medført en øget tilførsel af næringsstoffer i samme periode. Udslip af drivhusgasser er generelt svagt faldende i perioden 1990-2002. Udslip af forsurende stoffer er faldet kraftigt, mest udpræget for svovl. Samtidigt er væksten i BNP steget jævnt siden 1993, hvilket indikerer en afkobling mellem vækst og miljøpåvirkning. Udover det menneskeskabte udslip af NMVOC findes der en række andre NMVOC-kilder, og derfor er den samlede miljøbelastning af NMVOC større, end figuren viser.

Samlet set går udviklingen på de udvalgte parametre i den rigtige retning, når man ser på målet om at bryde sammenhængen mellem vækst og miljøpåvirkning.

Ægte opsparing

Kilde: Finansministeriet

% af BNP

“Ægte opsparing” er en økonomisk indikator, der viser udviklingen i samfundets samlede formue. Det vil sige en økonomisk værdisætning af de økonomiske, sociale og miljømæssige ressourcer. Indikatoren ægte opsparing dækker over den økonomiske nettoopsparing (d.v.s. opsparing fratrukket afskrivninger), opsparingen i menneskelig kapital, (som bl.a. sker via uddannelse og træning på arbejdspladsen) fratrukket brugen af naturressourcer (olie- og gasbeholdningen) og de negative effekter ved udledning af drivhusgasser og en række forurenende stoffer – alt opgjort i kroner og øre. Disse “grønne korrektioner” inddrager imidlertid kun de effekter på natur og miljøtilstanden, som man kan værdisætte, og derfor er en række effekter ikke med.

Samfundets samlede formue stiger

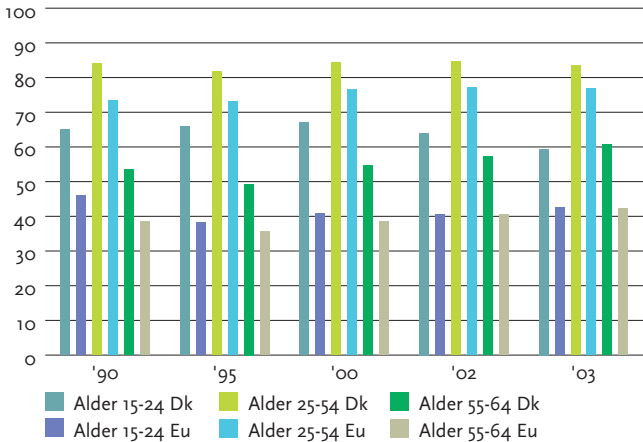
Den “ægte opsparing” har været positiv siden 1994 og har udgjort mellem 4 og 7% af BNP årligt. Indikatoren kan ikke opgøres før 1994. Når de grønne korrektioner er steget i 2000, skyldes det først og fremmest højere priser på olie- og gasudvindingen i Nordsøen, pga. den stigende råoliepris. Dette er dog modvirket af en stigende økonomisk nettoopsparing. Faldet i den ægte opsparing fra 2002 til 2003 skyldes et mindre bidrag fra opsparing i humankapital, da opgørelsesmetoden i arbejdsstyrkestatistikken er ændret.

Målet er at fastholde en positiv ægte opsparing, så den økonomiske nettoopsparing og opsparingen i human kapital tilsammen overstiger værdien af de grønne korrektioner. Indikatoren “ægte opsparing” er under udvikling, og den skal suppleres af analyser af kritiske påvirkninger af sundhed, miljø og natur.

Beskæftigelse fordelt på aldersgrupper

Kilde: OECD, *Employment Outlook*

Beskæftigelse i %

Indikatoren belyser økonomiske og sociale aspekter af bæredygtig udvikling. Danmark er i international sammenhæng kendetegnet ved, at en meget stor del af befolkningen er i beskæftigelse.

I løbet af de sidste 10 år er beskæftigelsen steget med næsten 200.000 personer. Større beskæftigelse er vigtig for både den økonomiske vækst og for at sikre finanspolitisk holdbarhed, hvilket betyder, at vi har et overskud på de offentlige finanser, der kan rumme de øgede udgifter pga. en ældre befolkning, uden at det bliver nødvendigt med finanspolitiske stramminger. Samtidig bidrager øget beskæftigelse til, at målene i regeringens vækststrategi nås.

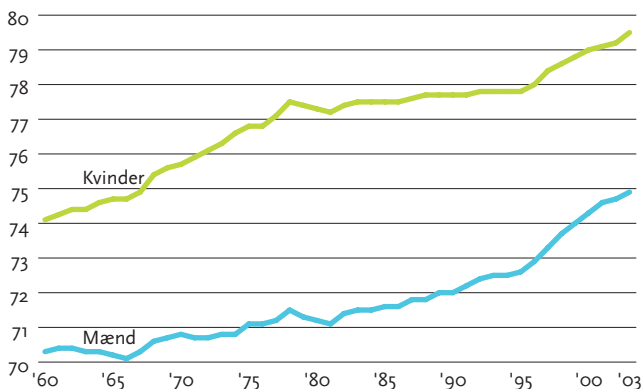
Flere i arbejde for at sikre vækst

For at indfri regeringens økonomisk-politiske strategi er kravet, at beskæftigelsen stiger med 60.000 personer fra 2003 til 2010. Det Europæiske Råd har på sine møder i Lissabon og Stockholm fastlagt ambitiøse mål for beskæftigelsesgraden i EU frem til 2010. Målene er en beskæftigelsesgrad tæt på 70% af befolkningen i den erhvervsdygtige alder, over 60% for kvinder og 50% blandt de 55-64 årige. Danmark opfylder allerede disse mål, men har som nævnt fastsat højere nationale mål, så beskæftigelsesfrekvensen stiger yderligere. En mærkbar vækst i beskæftigelsen er derfor et ambitiøst mål. Udfordringen er endnu større, fordi befolkningsudviklingen isoleret set vil reducere arbejdsstyrken i de kommende år.

Middellevetid (fordelt på mænd og kvinder)

Kilde: Danmarks Statistik

Middellevetid i år

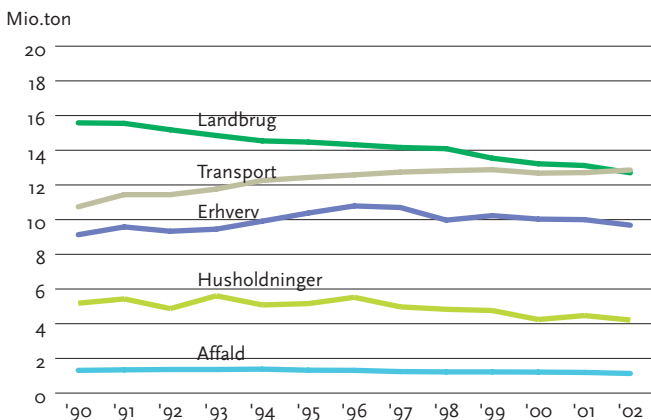
Indikatoren belyser aspekter af den sundhedsmæssige tilstand i Danmark. De danske mænds middellevetid er steget fra 70,3 år i 1960 til 74,9 år i 2003. Kvindernes middellevetid er steget fra 74,1 år i 1960 til 79,5 år i 2003. Mændene har lagt to år til deres middellevetid fra 1995 til 2003, mens stigningen for kvinderne er 1,4 år. I de sidste otte år er middellevetiden steget lige så meget som i de foregående 21 år.

Både mænd og kvinder lever markant længere

Stigningen har været så kraftig, at de danske mænds middellevetid i 2000 svarede til måltallet for 2004. Kvindernes middellevetid var i 2000 på højde med måltallet for 2002. Kun tre EU-lande har oplevet en større stigning i middellevetiden efter 1995.

Bruttoudslip af drivhusgasser fordelt på erhverv, transport, husholdninger, landbrug og affald

Kilde: Danmarks Miljøundersøgelser

Indikatoren viser danske sektors udledning af drivhusgasser. Danmarks basisår under Kyotoprotokollen er sammensat af emissionerne af CO₂, N₂O og CH₄ i 1990 og emissionerne af HFC'er, PFC'er og SF₆ i 1995.

I 2002 lå den samlede udledning på lidt under 1990-niveau, efter at have toppet i 1996. Transportsektorens udledninger er steget med 20%. Landbrugets udledninger er faldet med ca. 18%, hvilket hovedsageligt skyldes implementeringen af vandmiljøplanerne, der har reduceret kvælstofudledningen og den dermed forbundne udledning af lattergas. Erhvervssektorens udledninger er steget med 6%, hvilket dels skyldes det øgede energiforbrug, dels det øgede forbrug af HFC'er som kølemiddel i stedet for de ozonlagnedbrydende kølemidler.

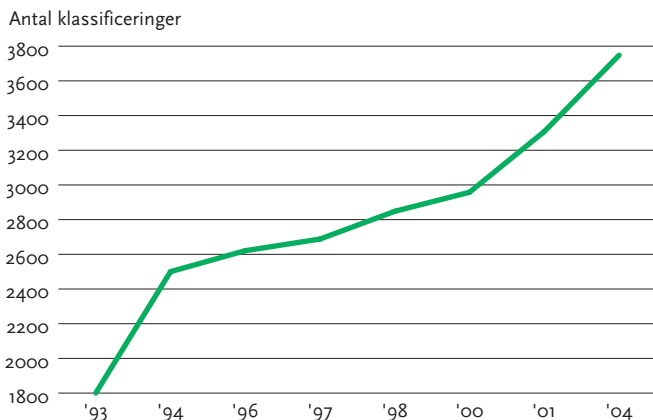
Forskel på sektors udslip af drivhusgasser

Husholdningernes udledninger er faldet med ca. 19%, hvilket kan forklares med energieffektiviseringer og omlægninger i den individuelle opvarmning fra olie til naturgas eller fjernvarme. Udledninger fra affaldssektoren, som her kun omfatter methan-udledningen fra losseplader, er faldet med ca. 14%. Det kan forklares med forbudet mod deponering af nedbrydeligt affald fra 1997 samt den stigende opsamling af methan fra losseplader til energiformål.

Det er målet, at brugen af drivhusgasser reduceres på den mest omkostningseffektive måde. Som det ses af figuren, er det særligt transport- og erhvervssektorens udledninger, hvor der fortsat er behov for en særlig indsats for at få udledningerne ned.

Antal af kemikalier, der er blevet klassificeret

Kilde: Miljøstyrelsen

Indikatoren viser udviklingen i fælles EU-klassificeringer af stoffer og stofgrupper. Klassificering er en integreret del af det samlede arbejde med at vurdere og regulere kemiske stoffer. Fælles EU-klassificering skaber baggrund for en fælles risikohåndtering herunder forbud mod salg af stoffer og produkter, der er kræftfremkaldende, kan ændre arveanlæggene eller kan skade fostre. Figuren omfatter ikke stoffer, som er selvklassificeret af producenter.

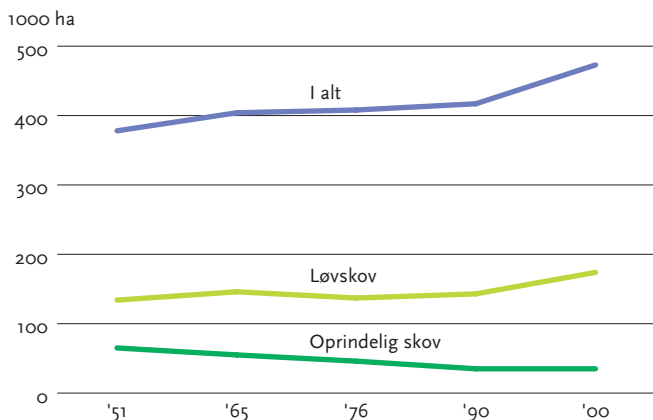
Klassificeringer kommer i ryk

Figuren viser, at antallet af klassificerede stoffer og beslægtede stoffer er mere end fordoblet siden 1993. Stoffer og grupper af stoffer, der er klassificeret ved udgangen af 2004, omfatter i alt ca. 8.000 stoffer af de i alt 100.000 stoffer, der er eller har været på det europæiske marked. Antallet af afsluttede klassificeringer kommer i ryk, da et større antal klassificeringer afsluttes samtidig. I 2004 blev 450 stoffer klassificeret. En ny dansk opdateret liste med disse stoffer offentliggøres i foråret 2005. Arbejdet er fortløbende.

Det øgede antal fælles EU-klassificeringer understøtter målet om, at brugen af farlige kemikalier skal begrænses og forbydes, hvis de kan skade menneskers og dyrs sundhed samt naturen. Men der er stadig lang vej endnu med de mange tusinde kemikalier i vores hverdag.

Areal af naturtyper (løvskov, oprindelig skov)

Kilde: Natur og Miljø 2001

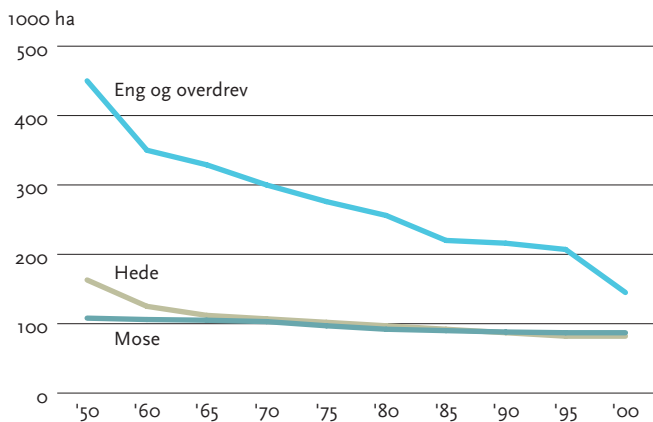
Indikatoren belyser udviklingen i forhold til målet om at sikre en høj biologisk mangfoldighed og beskytte økosystemerne. Figur 8a viser udviklingen af arealet fra 1950 til 2000 af henholdsvis oprindelig skov, løvskov og skov i alt. På figur 8b ses arealudviklingen fra 1950 til 2000 for naturtyperne enge, moser, heder og overdrev. Data til indikatoren opgøres ikke på samme måde længere, og det er derfor ikke muligt at vise nyere tal før i starten af 2005, hvor en ny opgørelse er klar.

Oprindelig skov under pres

Fra 1950 til 2000 har skovarealet været støt stigende, mens løvtræarealet kun har ændret sig lidt. Det ses endvidere, at arealet med oprindelig skov er faldet. Forskellen mellem totalareal og løvtræarealet er

Areal af naturtyper (enge overdrev, heder og moser)

Kilde: Natur og Miljø 2001

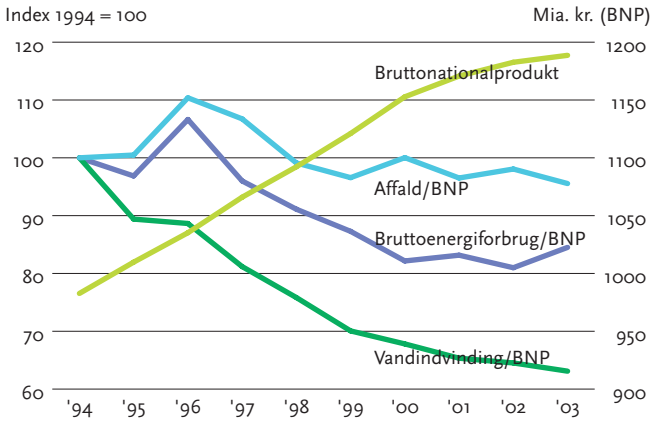

primært indførte nåletræarter (primært rødgran). Af figur 8b ses, at alle tre åbne naturtyper har været arealmæssigt faldende i perioden 1950 til 2000. Således udgør det samlede areal af de tre naturtyper tilsammen i 2000 kun ca. halvdelen af arealet i 1950.

Det er målet at øge det danske skovareal, så skovlandskaber dækker 20-25% af Danmarks areal. Det er samtidig hensigten at øge arealet med løvtræ og fastholde arealet med oprindelig skov. Løvtræarealet er da også stigende ved de sidste opgørelser. Det er samtidig målet at øge arealet med de åbne naturtyper eng, overdrev og hede, men dette er endnu ikke slået igennem i de nyeste opgørelser.

Ressourcestrømme for 3 faktorer (energiforbrug, drikkevandsforbrug, affald) i forhold til BNP

Kilde: Miljøstyrelsen, Danmarks Miljøundersøgelser, Energistyrelsen, GEUS

Figuren viser sammenhængen mellem udviklingen i udvalgte forbrugsmønstre, den samlede affaldsmængde og den økonomiske vækst. Målet er at belyse, om ressourcerne kan udnyttes bedre.

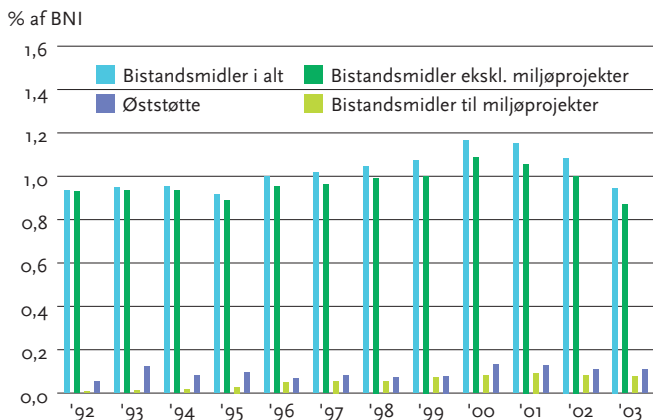
Affaldsmængderne faldt i perioden 1996-1999. Det betyder, at affaldsintensiteten (affaldsproduktionen i forhold til BNP) også faldt i denne periode og siden har ligget nogenlunde konstant. Væksten i affaldsmængderne har siden 1999 stort set svaret til væksten i BNP. Mht. energiforbruget er det efter en kraftig vækst fra 1995-1996 faldet relativt, dog med et mindre sving opad fra 2002. Drikkevandsforbruget er i perioden fra 1993 til 2003 faldet signifikant med ca. 30%. Samtidig er der sket en konstant vækst i BNP.

Ressourceforbrug er koblet fra vækst i BNP

Der er sket en relativ afkobling af energiforbruget og en absolut afkobling af drikkevandsforbruget fra den økonomiske vækst i perioden 1996-2003. Den relative afkobling mellem affaldsmængderne og den økonomiske vækst skyldes primært et fald i kraftværkernes affaldsmængder og i bygge- og anlægssektorens affald. Hvis disse to sektorer holdes udenfor, steg affaldsmængden fra 1997-1998.

Bistandsmidler i % af BNI, total og opdelt på udviklings- og miljøbistand, bistand til de nærtliggende lande

Kilde: Udenrigsministeriet og Miljøstyrelsen

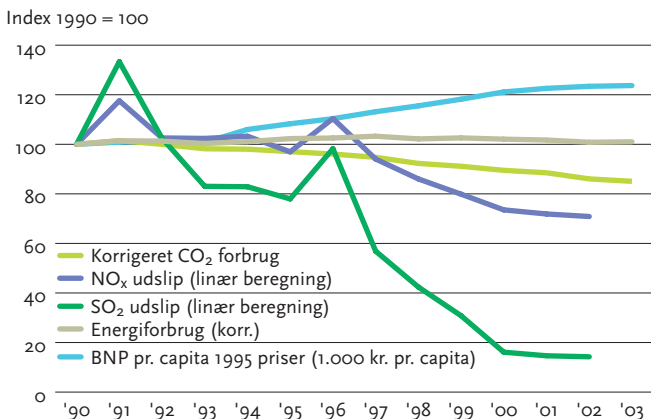
Indikatoren belyser Danmarks internationale indsats på bistandsområdet, og er opgjort efter de regler, der anvendes af OECDs udviklingskomite DAC. Derfor viser indikatoren udviklingsbistanden som procent af BNI, miljøprojekter i udviklingslande og den øvrige udviklingsbistand (totalbistanden excl. miljøprojekter) som procent af BNI. Endelig viser figuren den totale øststøtte (incl. miljøstøtten til østlande) opgjort efter forbrug som procent af BNI.

Dansk miljøbistand over FN's mål

Danmark har i årene 1992-2003 haft en international bistandsprocent, der har ligget langt over FN's målsætning om 0,7% af BNI. Miljøprojekter i udviklingslandene udgjorde i 2003 ca. 0,07% af BNI og har dermed fastholdt sit relative niveau siden 1999. I 2003 opnåede Danmark den næsthøjeste internationale bistandsprocent. Danmarks omfattende internationale bistand er baseret på fattigdomsbekæmpelse og bæredygtig udvikling, og den understøtter FN's internationale udviklingsmål for 2015.

Energisektorens miljøprofil illustreret ved energiforbrug og udslip i forhold til BNP

Kilde: Energistyrelsen og Danmarks Miljøundersøgelser

Indikatoren belyser udviklingen i forhold til målet om, at miljøhensyn skal indgå i alle sektorer. Indikatoren viser energisektorens udslip af drivhusgasser og forsurende stoffer. Energisektoren udleder næsten udelukkende drivhusgassen CO₂ og står for godt 45% af Danmarks samlede udledning af drivhusgasser. Samlet står al energianvendelse for knapt 80% af Danmarks drivhusgasudledning. Sektoren står også for den væsentligste udledning af forsurende stoffer som f.eks. SO₂.

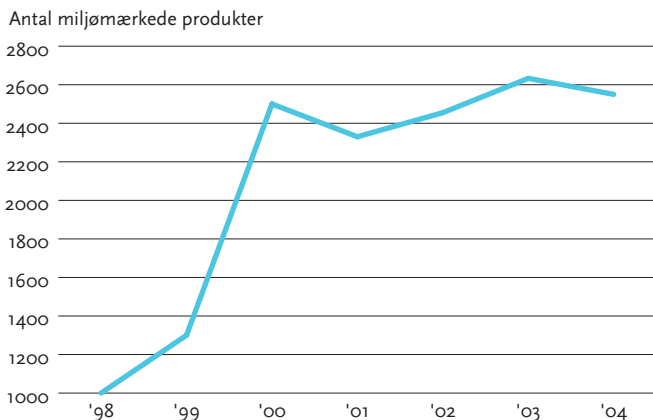
Økonomisk vækst uden stigende energiforbrug

Siden 1990 er det korrigerede bruttoenergiforbrug kun vokset marginalt. Når den økonomiske vækst ikke har medført et tilsvarende større energiforbrug, skyldes det et mærkbart fald i energiintensiteten (defineret som bruttoenergiforbrug pr. mio. BNP). Den korrigerede CO₂ emission fra energianvendelse i 2003 er opgjort til 51,8 mio. tons mod 52,4 mio. tons i 2002, svarende til et fald på 1,2%. I forhold til 1990 var der et fald på 14,9%. I perioden 1990-2002 er SO₂-udslippet fra energisektoren faldet 86%, og udslippet af NO_x fra energisektoren var i 2002 29% lavere end udslippet i 1990. Reduktionen af CO₂ udslip i løbet af 1990'erne skyldes bl.a. større brug af naturgas og vedvarende energi. Større udnyttelse af kraftvarme har også reduceret CO₂ udledningen.

Den danske udledning af alle drivhusgasser skal fortsat ned, så det gennemsnitlige niveau for udledning i årene 2008-2012 skal være 21% lavere end den årlige udledning i 1990. Det endelige energiforbrug siden 1990 er vokset 6,7%, mens udslippet er vokset med knap 3%. Der er opnået en mere effektiv udnyttelse af den energi, der produceres. Der er sket en afkobling af udslippet af SO₂ især pga. røggasrensning og mindre svovlholdige brændsler. Målsætningen for reduktion af SO₂ udslip blev nået i 1998.

Antal miljømærkede produkter

Kilde: Danmarks Miljømærkesekretariat

Indikatoren belyser udviklingen i antallet af miljømærkede produkter på markedet. Tallene dækker over Svanemærkede og Blomstmærkede produkter. En producent kan godt sælge flere produkter under samme licens, f.eks. fordi de samme produkter sælges gennem forskellige detailhandlere. For nogle produkter under samme licens kan produkterne teknisk set være meget ens, men de anvendes forskelligt og med forskellige handelsnavne, f.eks. maling til hhv. lofter og vægge eller små og store batterier.

Flere produkter med Blomsten

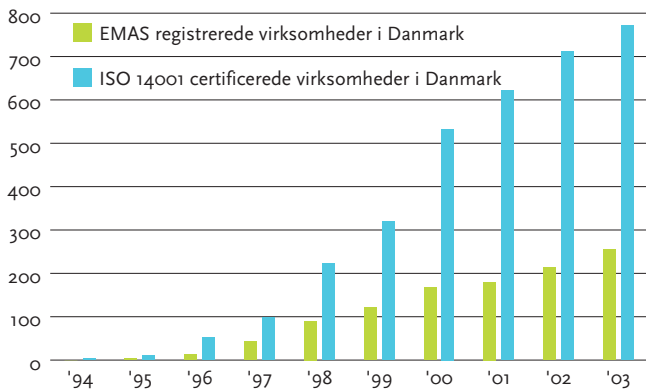
Antallet af miljømærkede produkter er steget støt fra 1998 til 2004. Der findes flest Svanemærkede produkter, men Blomsten er ved at komme med. I 1999 var der to Blomstmærkede produkter, i 2000 syv og i 2004 udgør Blomsten nu 10% af de miljømærkede produkter i handlen. Stigningen i antallet af produkter med Blomsten tog for alvor fart med miljømærkekampagnen i 2001. Med den store Blomst-kampagne i uge 43/2004 er man nået op på 210 produkter i handlen. Faldet i antallet af produkter fra 2000 til 2001 skyldes et fald i Svanemærkelicenser på trykpapir, da de store producenter ikke længere synes, der var fordele ved at have licens.

Den generelle stigning i antallet af miljømærkede produkter viser, at der er et marked for miljørigtige produkter, der kan bruges til at understøtte en bæredygtig udvikling.

Antal EMAS registrerede og ISO 14001 certificerede virksomheder

Kilde: Miljøstyrelsen

Antal virksomheder

Indikatoren er valgt til at belyse udviklingen i virksomhedernes evne til at kunne konkurrere på deres miljøindsats. EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) er den europæiske fællesskabsordning for miljøledelse og miljørevision. ISO 14001 (afløste i 1996 BS 7750) er den internationale standard for miljøledelse. Tallene i figurerne er akkumulerede og viser antallet af hhv. EMAS registrerede anlægsområder og ISO 14001 certificerede organisationer i Danmark. En stor del af de EMAS registrerede virksomheder er tillige ISO 14001 certificeret.

Fortsat flere virksomheder med miljøledelse

Siden 1994 er antallet af virksomheder med miljøledelse øget hvert år. Således ses at antallet af ISO 14001 certificerede virksomheder er steget fra 712 i 2002 til 771 i 2003. I samme periode er antallet af EMAS registrerede virksomheder steget fra 214 til 255.

Målet er, at virksomheder i stigende grad skal kunne konkurrere på deres miljøindsats. Udviklingen i antallet af EMAS registrerede og ISO 14001 certificerede virksomheder bidrager til at opnå målet. Danmark er blandt de lande i Europa, som har flest EMAS registrerede virksomheder i forhold til antal indbyggere. Udviklingen i antallet af EMAS registrerede og ISO 14001 certificerede virksomheder viser, at det er muligt at konkurrere på miljøindsats.

Nøgleindikatorer 2004

Er Danmark på rette spor i arbejdet for en mere bæredygtig udvikling? Det kan du få svar på i denne pjece, der stiller skarpt på udviklingen af 13 indikatorer, f.eks. BNP, energiforbrug og miljømærkede produkter.

På Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk/indikatorer/BU/ kan du finde et mere detaljeret indikatorsæt med 88 indikatorer for bæredygtig udvikling.